Рагвалод і Рагнеда

Пачатак беларускай дзяржаўнасці

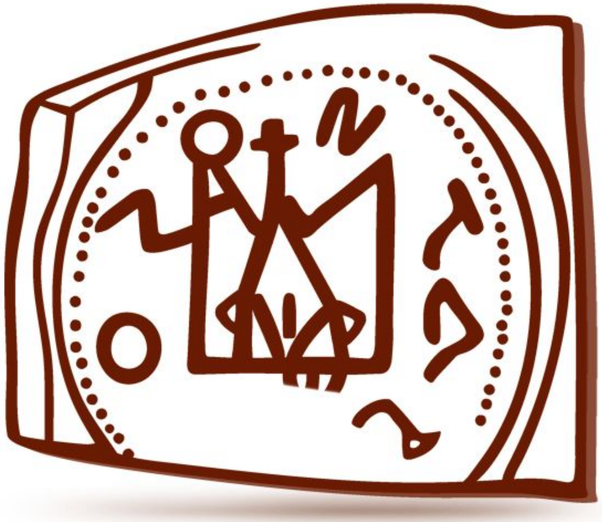

Дзе мы ёсць?

1. Аб скандынаўскай прыналежнасці першага вядомага князя Полацка сведчыць паведамленне, што яны “прыйшлі з-за мора”
2. Скандынаўская этымалогія імёні

«Рогъволодъ перешелъ изъ заморья, имяше волость свою Полотьске»

- Першая частка “Ragn” даслоўна перакладаецца як “сіла боства”
- Пераклад другой часткі “valdr” гучыць як “уладар” (“улада дадзеная багамі”)

Ragnvaldr

1. Магло спрыяць укняжэнню нарманскага ўладара ў Полацку.
2. Горад займаў значнае месца на важнейшым водным шляху.
3. Полацк з прыходам Рагвалода пачаў кантраляваць выхад на сярэднюю плынь
Заходняй Дзвіны, які адкрываў прамы шлях на Балтыку

Забойства кіеўскага князя Ігара

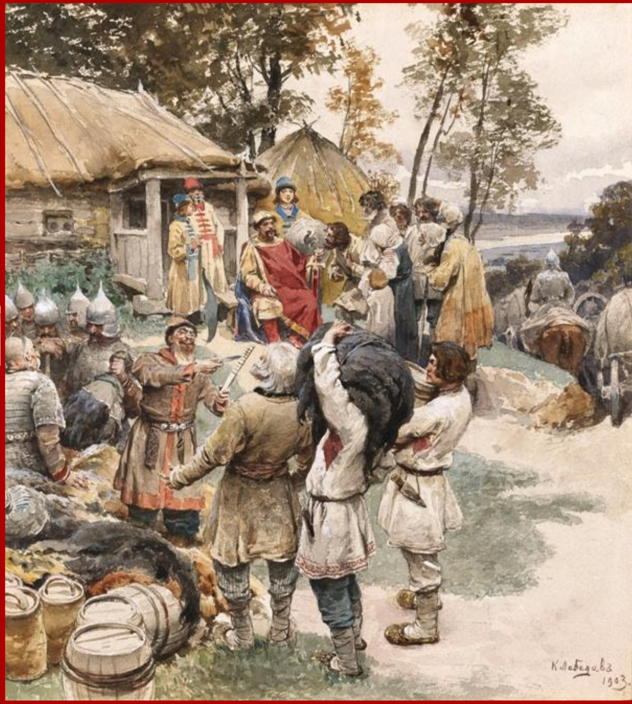

Навошта князь з-за мора?

Параўнанне	Балты	Крывічы-палачане
Пражыванне	Пражываюць кампактна на малой тэрыторыі	Пражываюць адасоблена на вялікай тэрыторыі
Улада	Суседская абшчына пад кіраўніцтвам патрыярха	Племянное княжанне з старэйшынамі
Рэсурсы	Пастаяны недахоп	Наяўнасць лішкаў
Войска	Невялікія атрады бандыцкага кшталту	Пагоня – збор усіх мужчын племені

Бараніць сваю зямлю

“Ряд” – пагадненне паміж мясцовай элітай і іншаземнай нарманскай дружынай было заключана з мэтай арганізацыі абароны зямель

Знешняя бяспека

Унутраная стабільнасць грамадскага жыцця

Ахова гандлёвых шляхоў зносін

Знешняя кіруючыя сіла

Факт укняжэння Рагвалода ў Полацку сярэдзіны X ст. сведчыць, што ў гэтым рэгіёне дзяржаўная арганізацыя ўзнікла самастойна да яго запрашэння, а далей звязваецца з яго іменем

“Державщю і владеющю Полатьскую землю”

- Функцыянаванне палюддзя падчас станаўлення скандынаўскай дынастыі на землях Старажытнай Русі падрабязна апісвае візантыйскі імператар Канстанцін Парфірародны ў трактаце “Аб кіраванні імперыяй” (сярэдзіна X ст.), пры гэтым супрацьпастаўляючы адрасатаў даніны – “росаў” і тых хто яе выплочвае – славян.
- Дзейнасць скандынаўскіх вайсковых атрадаў (росаў) у апісаннях Канстанціна Парфіраароднага вельмі блізка карэлюецца з паведамленнямі арабскіх пісьменнікаў канца X ст., дзе гаворыцца аб вылучэнні «знатных русаў» (адасобленага ваеннага слою) і падпарадкаванага насельніцтва – славян (якіх усходнія аўтары называюць «ас-сакаліба»).
- З славянскага насельніцтва скандынавы спаганяюць даніну за абарону ў нашым выпадку ад балтаў.

Палюддзе

- У сярэдзіне – другой палове X ст. на тэрыторыі Полацкага Падзвіння ўтвараецца самастойная тэрытарыяльна-палітычная арганізацыя, заснаваная на скандынаўскай уладзе скандынаўскага конунга Рагвалода пры актыўнай ролі ў грамадскім жыцці прадстаўнікоў мясцовай знаці.
- Па пахаваннях бачна, што рэчы славян дамінуюць над рэчамі скандыўскага паходжання ў абрадавых практыках

Некрапалістыка

- «Не хочю розути робичича, но Ярополка хочю»
- Два браты Яраполк і Уладзімір пасваталіся да Рагнеды
- Першым быў Яраполк (978 г.)
- Пасля прыйшлі сваты ад Дабрыні(дзядзька Уладзіміра)
- Атрымалі адмову

Рагнеда Рагвалодаўна

«Рогъволодъ же вбеже в городъ; и приступивъше к городу, и взяша город и самого яша и жену его, и дщерь его; и Добрына поноси ему и дщери его, нарекъ ей робичица, и повеле Володимеру быти с нею пред отцемь ея и матерью; потом отца ея оуби, а саму поя жене, и нарекоша ей имя Горислава»

Рагнеда(“прыгожая быццам багіня”)

Гарыслава

- Пасля гвалтоўнага шлюбу, жыла ў гарэме аж 986 года
- Дакладна нарадзіла сына Ізяслава(усе астатнія дзеці прыпісваюцца да розных жонак)
- Арганізавала спробу забойства Уладзіміра

«Бацька! Ты тут не адзін!»

«Оуже не оубии ея дѢтяти дѢля сего, но въздвигни отчину ея, и даи еи с сыном своимъ.»

- Перад прыняццем хрысціянства Уладзімір быў вымушаны адаслаць уласны гарэм з Кіева
- Для гэтага былі заснаваныя манастыры на тэрыторыі ўсей Кіеўскай Русі
- Кажуць, што Гарыслава сышла ў манастыр?(Спрэчны запіс Цвярскога летапісу 1534 г.)
- «Оуже не оубии ея дѣтяти дѣля сего, но въздвигни отчину ея, и даи еи с сыном своимъ.» (Ст.-рус.) «Уж не забівай яе дзеля гэтага дзіцяці, але аднаві отчыну яе, і дай ёй з сынам сваім.»
- Але гэта не так, яны з сынам да канца свайго жыцця кіравалі ў Полацку

Анастасія?

Актыўнае функцыянаванне заходнедзвінскага маршруту “з вараг у грэкі” з’явілася адной з асноўных прычын усталявання ў Полацку ўлады Рагвалода.

Да сярэдзіны X ст. мясцовыя племянныя князі не мелі значных сіл і рэсурсаў для ажыццяўлення кантролю над полацкім гандлёвым маршрутам.

Вывад першы

Укняжэнне Рагвалода ў Полацку адбылося па ініцыятыве мясцовых палітычных эліт шляхам пагаднення “ряда” паміж скандынаўскім уладаром і мясцовым набілітэтам.

У гэтай сувязі ўмацаванню ўлады Рагвалода ў Полацкай зямлі садзейнічала агульнасць інтарэсаў мясцовых эліт і інтарэсаў скандынаваў.

Вывад другі

Умовамі ўкняжэння Рагвалода было выкананне функцый кантролю над сярэднедзвінскім гандлёвым маршрутам “з варагу грэкі”.

Відавочна, што дадзенае кіраўніцтва ажыццяўлялася пад непасрэдным уплывам мясцовай арыстакратыі па прынцыпу супольнага ўзбагачэння

Вывад трэці

Падпарадкаванне навакольных тэрыторый ад Браслаўскага Паазер’я да Лукомля і Друцка ў другой палове X ст., устанаўленне з насельніцтвам гэтых тэрыторый налогава-данніцкіх адносін спрыялі паступоваму станаўленню княжацкай адміністрацыі і распаўсюджванню ўлады полацкага князя.

Вывад чацверты

Такім чынам, асаблівасці ўсталявання ў Полацку ўлады Рагвалода, а менавіта верагоднага пагаднення, заключанага скандынаўскім уладаром з мясцовымі элітамі, абумовілі далейшы працэс станаўлення самастойнай полацкай княжацкай дынастыі Рагвалодавічаў і адметнае гістарычнае развіццё Полацкай зямлі на працягу XI–XII стст.

Вывад пяты